

ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ИНОВАЦИИТЕ

Иновациите играят все по-голяма роля в нашата икономика. Те носят ползи за гражданите в ролята им както на потребители, така и на работещи. Те са съществени за създаване на по-добри работни места, за изграждане на по-екологично общество и за подобряване на качеството на нашия живот, а и за поддържане на конкурентоспособността на ЕС на световния пазар. Политиката в областта на иновациите е връзката между политиката за научни изследвания и технологично развитие и индустриалната политика и цели да създаде рамка, благоприятстваща пазарната реализация на идеите.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Правното основание за общата индустриална политика на ЕС е член 173 от Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС), който гласи, че „Съюзът и държавите членки гарантират съществуването на условията, необходими за конкурентоспособността на промишлеността в Съюза“.

Правното основание за политиката на ЕС относно научните изследвания и технологичното развитие (НИТР) се посочва в членове 179—190 от ДФЕС. Основният инструмент на политиката на Съюза за НИТР е многогодишната рамкова програма, която определя целите, приоритетите и финансовия пакет за подпомагане за период от няколко години. Рамковите програми за НИТР се приемат от Европейския парламент и Съвета в съответствие с обикновената законодателна процедура и след консултация с Европейския икономически и социален комитет.

ЦЕЛИ

Значението на политиката в областта на иновациите е широко признато. Тя е тясно свързана и с други политики на ЕС, например тези относно заетостта, конкурентоспособността, околната среда, индустрията и енергетиката. Ролята на иновациите е резултатите от научните изследвания да се превърнат в нови и по-добри услуги и продукти, за да се запази европейската конкурентоспособност на световния пазар и да се подобри качеството на живот на гражданите на Европа.

Годишно Европа отделя за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) 0,8 % от БВП по-малко от САЩ и 1,5 % по-малко от Япония. Освен това се наблюдава известен ефект на изтичане на мозъци, когато най-добрите ни научни изследователи и новатори се местят в държави, където условията са по-

благоприятни. Въпреки че пазарът на ЕС е най-големият в света, той остава разпокъсан и недостатъчно благоприятстващ-иновациите.

За да промени тези тенденции, ЕС разработи концепцията за „Съюз за иновации“, която цели:

- да превърне Европа във фактор от световна величина на научната сцена;
- да преодолее пречките пред иновациите, например скъпото патентоване, разпокъсаността на пазара, бавното определяне на стандарти и недостига на умения, които понастоящем пречат на идеите да стигат бързо до пазара;
- да извърши коренна промяна в начина, по който публичният и частният сектор работят съвместно, по-специално чрез изграждане на партньорства за иновации между институциите на ЕС, националните и регионалните органи и предприятията.

Съюзът за иновации е критична инвестиция за нашето бъдеще. Например постигането на целта за инвестиране на 3 % от БВП на ЕС в НИРД до 2020 г. би могло да създаде 3,7 милиона работни места и да увеличи годишния БВП със 795 милиарда евро до 2025 г.

ПОСТИЖЕНИЯ

А. Съюз за иновации

Съюзът за иновации е една от седемте водещи инициативи в рамките на стратегията „Европа 2020“ за интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика. Тази инициатива, започната от Европейската комисия през октомври 2010 г., цели да подобри условията и достъпа до финансиране за научни изследвания и иновации в Европа, така че да могат иновативните идеи да се превръщат в продукти и услуги, които създават растеж и работни места. Съюзът за иновации цели да създаде истински единен европейски пазар за иновации, който би привлякъл иновативни дружества и предприятия. За да се постигне това, се предлагат различни мерки в областите на защитата на патентите, стандартизацията, обществените поръчки и интелигентната регулация. Съюзът за иновации цели също да стимулира инвестирането от частния сектор и в неговите рамки се предлага, наред с другото, да се увеличат европейските инвестиции на рисков капитал.

Въведени са няколко инструмента за измерване и следене на ситуацията в целия ЕС и на постиганя напредък:

- Всеобхватен [Сравнителен анализ на иновациите в Съюза](#), основаващ се на 25 показателя, както и основан на знанието европейски пазар за патенти и лицензи. Европейският сравнителен анализ на иновациите е инструмент на Комисията, разработен в рамките на Лисабонската стратегия за сравнителна оценка на резултатите на държавите — членки на ЕС, по отношение на иновациите;
- [Регионален сравнителен анализ на иновациите](#), който класира европейските региони в четири групи по резултатите в областта на иновациите, подобно на

Сравнителния анализ на иновациите в Съюза. 41 региона са в първата група на „водещите в иновациите“, 58 региона във втората група на „последователи в иновациите“, 39 региона са „умерени новатори“, а 52 региона са в четвъртата група „скромни новатори“. Този анализ предлага по-точна карта на иновациите на местно равнище;

- Инобарометър, който е ежегодно проучване на общественото мнение, провеждано сред предприятия и сред обществеността като цяло относно нагласите и дейностите, свързани с политиката в областта на иновациите. Проучването Инобарометър предоставя важна за политиките информация, която не се намира чрез други източници.

Новаторството става възможно чрез научни изследвания и образование. ЕС би имал нужда от поне още един милион научни работници през следващото десетилетие, за да постигне целта да инвестира 3 % от своя БВП в научноизследователска и развойна дейност до 2020 г. Съюзът за иновации предлага мерки за завършване на Европейското научноизследователско пространство. Това означава повече съгласуваност между европейските и националните политики за научни изследвания и премахване на пречките пред мобилността на учените. В образованието Комисията подкрепя проекти за разработване на нови учебни програми за запълване на празнините в иновационните умения.

Освен това се предлагат различни мерки в областите на защитата на патентите, стандартизацията, обществените поръчки и интелигентната регулация, за да бъдат привлечени иновативни дружества и предприятия. През 2011 г. Комисията изготви стратегия за укрепване на европейската стандартизация ([COM\(2011\) 0315](#)), в която подчертава необходимостта от подобряване на метода за определяне на стандарти и използването на стандарти в Европа, за да постигне взаимно подсилване на европейските и международните стандарти в интерес на дългосрочната конкурентоспособност на европейската индустрия. Освен това са планирани Европейски иновационни партньорства (ЕИП), които да обединят публични и частни заинтересовани страни на равнище ЕС, на национално и на регионално равнище за борба с мащабните предизвикателства в обществото и за подпомагане на създаването на работни места и растеж чрез комбиниране на мерки по отношение на търсенето и на предлагането.

Б. „Хоризонт 2020“

Като водеща инициатива на „Европа 2020“, насочена към осигуряване на глобалната конкурентоспособност на Европа, „Хоризонт 2020“ е финансовият инструмент, който осигурява прилагането на Съюза за иновации. Макар да е Осма рамкова програма на ЕС (2014—2020 г.) за научни изследвания, „Хоризонт 2020“ е първата програма за интегриране на научните изследвания и иновациите. Тя привежда в действие много от специфичните ангажименти на Съюза за иновации, по-специално като се съсредоточава върху истинските предизвикателства пред обществото, опростяването на достъпа, включването на МСП, укрепването на финансовите инструменти, подкрепата за обществените поръчки за иновации, улесняването на сътрудничеството и подкрепата за научните изследвания във

връзка с иновации в публичния сектор и социални иновации. През ноември 2013 г. Парламентът прие многогодишната финансова рамка, с която на „Хоризонт 2020“ се предоставя бюджет в размер на 77 милиарда EUR (по цени за 2013 г.). През юни 2015 г., обаче, приемането на Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) доведе до спад на тази сума до 74,8 млрд. EUR.

Следва да се отбележи, че междинната оценка на „Хоризонт 2020“ представлява задължително изискване на Регламента за установяване на „Хоризонт 2020“. Тази междинна оценка беше извършена през 2018 г. и допринесе за подобряване на изпълнението на „Хоризонт 2020“. В действителност резултатите са използвани, за да се поставят основите на структурата и съдържанието на „Хоризонт Европа“, които станаха предмет на предложение, публикувано през юни 2018 г. ([COM\(2018\)0435](#)).

В. Политика на сближаване

Политиката на сближаване също се съсредоточава върху научни изследвания и иновации. В по-развитите региони поне 80 % от ресурсите от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) на национално равнище се отпускат за иновации, като приоритетите са нисковъглеродна икономика и конкурентоспособни МСП.

Г. Финансови инструменти

Съюзът за иновации цели също да стимулира инвестирането от частния сектор и в него се предлага, наред с другото, да се увеличат европейските инвестиции на рисков капитал, които сега са една четвърт от равнището в САЩ. С цел подобряване на достъпа до заеми за научноизследователски и развойни проекти и стартиране на демонстрационни проекти Комисията в сътрудничество с групата на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ и ЕИФ) започна съвместна инициатива в рамките на „Хоризонт 2020“. „InnovFin — финансиране от ЕС за новатори“ се състои от редица интегрирани и допълващи се инструменти за финансиране и консултантски услуги, предлагани от групата на ЕИБ, и обхваща цялата верига на стойността на научните изследвания и иновациите с цел да бъдат подкрепяни инвестициите от най-малките до най-големите предприятия.

Освен това през ноември 2014 г. Комисията представи своя „План за инвестиции за Европа“, за да бъдат отключени публични и частни инвестиции в „реалната“ икономика на стойност поне 315 милиарда евро за тригодишен отчетен период. ЕФСИ е един от трите стълба на „Плана за инвестиции за Европа“, и има за цел да се преодолеят текущите несъвършенства на пазара чрез мерки по отношение на пазарните пропуски и мобилизиране на частни инвестиции. Той помага за финансиране на стратегически инвестиции в ключови области като инфраструктура, научни изследвания и иновации, образование, възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност, както и рисковото финансиране за МСП.

Освен това е въведена и програма за конкурентоспособност на предприятията и за МСП (COSME), която да се съсредоточи върху финансовите инструменти и да предостави подкрепа за интернационализирането на МСП.

Д. Съвет по иновациите

През юни 2015 г. Карлош Моедаш, член на Комисията, отговарящ за научните изследвания, науката и иновациите, обяви идеята за създаването на Европейски съвет по иновациите (ЕСИ). През януари 2017 г. Комисията създаде 15-членна Група на високо равнище на новатори, които ще помогнат за оформяне на проекта за евентуален Европейски съвет по иновациите в рамките на предложенията на Комисията за програмата, която да продължи „Хоризонт 2020“.

РОЛЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ:

Парламентът прие многобройни резолюции, които допълнително укрепиха иновационната политика на ЕС. Някои от най-скорошните резолюции са:

- Резолюция от 22 май 2008 г. относно средносрочния преглед на индустриалната политика: принос към Стратегията за растеж и заетост на ЕС^[1]. В резолюцията се настоятелно призовава Комисията и държавите членки да увеличат усилията си за намаляване на административната тежест за предприятията. Подчертава се също значимостта на прозрачна и опростена политика относно правата върху интелектуалната собственост;
- Резолюция от 16 юни 2010 г. относно стратегията „ЕС 2020“^[2]. Тази резолюция, като подкрепя твърдо индустриална политика, която създава най-добрата среда за развитието на силна, конкурентоспособна и диверсифицирана промишлена база в Европа, подчертава, че следва също така стратегията „Европа 2020“ да разкрие разходите и ползите от прехода към устойчива, енергийно ефективна икономика;
- Резолюция на Европейския парламент от 11 ноември 2010 г. относно европейски партньорства за иновации в рамките на водещата инициатива „Съюз за иновации“^[3];
- Резолюция от 9 март 2011 г. относно промишлената политика в ерата на глобализацията^[4]. В тази резолюция се подчертава значението на по-всеобхватната визия за европейската индустрия през 2020 г., като дългосрочната регулаторна предсказуемост и стабилност се считат за съществени за привличане на инвестиции;
- Резолюция от 12 май 2011 г. относно Съюз за иновации: преобразуването на Европа за приспособяване към един свят, превъзмогнал кризата^[5];
- Резолюция от 27 септември 2011 г. относно Зелената книга: От предизвикателствата към възможностите изграждане на обща стратегическа рамка за финансиране от ЕС на научните изследвания и иновациите^[6].

---

[1]ОВ С 279 Е, 19.11.2009 г., стр. 65

[2]ОВ С 236 Е, 12.8.2011 г., стр. 57

[3]ОВ С 74 Е, 13.3.2012 г., стр. 11

[4]ОВ С 199 Е, 7.7.2012 г., стр. 131

[5]ОВ С 377 Е, 7.12.2012 г., стр. 108

[6]ОВ С 56 Е, 26.2.2013 г., стр. 1

- Резолюция от 26 октомври 2011 г. относно Програма за нови умения и работни места. Тази резолюция подчертава значението на изграждането на по-тясно сътрудничество между научноизследователските институти и индустрията и насърчаването и подкрепянето на индустриални предприятия при инвестирането им в научноизследователска и развойна дейност^[7];
- Резолюция от 21 ноември 2013 г. относно предложението за регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.)^[8];
- Резолюция от 6 юли 2016 г. относно полезни взаимодействия за иновации: европейски структурни и инвестиционни фондове, „Хоризонт 2020“ и други европейски фондове и програми на ЕС за иновации^[9].

Frédéric Gouardères

04/2019

---

[7]ОВ С 131 Е, 8.5.2013 г., стр. 87

[8]ОВ С 436, 24.11.2016 г., стр. 284

[9]ОВ С 101, 16.3.2018 г., стр. 111

